

Presentatie Jaarboek Parlementaire Geschiedenis

Toespraak door de Voorzitter van de Tweede Kamer, Khadija Arib

21 november 2017

Dames en heren,

‘Het volk spreekt’... het Centrum voor Parlementaire Geschiedenis had geen toepasselijker thema kunnen kiezen.

Het is een thema dat – zoals uit het jaarboek blijkt – nog steeds actueel is en niet aan belang heeft ingeboet.

Het boek laat zien hoe Nederland door de jaren heen een modern parlement heeft gehad, en altijd een modern parlement heeft willen zijn en blijven.

Tegelijkertijd is het leuk en interessant om te lezen dat bepaalde tradities hetzelfde zijn gebleven.

Bijvoorbeeld de acties in de zaal, en hoe daarmee om te gaan.

Zo schrijft Wim Slagter in het jaarboek over een ordeverstoring in februari 1971.

Een antimilitarist, de heer Brinksma, gooide vanaf de tribune pamfletten de zaal in en liet zich een touwen naar beneden zakken.

Volgens verschillende aanwezigen riep waarnemend Kamervoorzitter freule Wttewaall van Stoetwegen: ‘Haal weg die man! Haal weg die man!’

Waarop SGP-fractievoorzitter Abma, die op dat moment aan het woord was en niet wist wat zich in de zaal afspeelde, zou hebben gezegd: ‘Ik dacht toch niet dat ik zo opwindend was.’

Maar niet alleen ordeverstoringen zijn van alle tijden.

Door de jaren heen is er ook altijd gekeken naar manieren voor burgers om invloed uit te oefenen op het besluitvormingsproces.

Bijvoorbeeld met burgerinitiatieven en petities.

Deze instrumenten zijn nog altijd van toepassing, en dat blijft ook zo.

Er zijn twee redenen waarom ‘Het volk spreekt’ juist nu zo’n mooi en toepasselijk thema is.

Het is dit jaar precies honderd jaar geleden dat het kiesrecht voor mannen werd ingevoerd.

Later, in 1919, werd ook het actief vrouwenkiesrecht ingevoerd.

Pas toen mocht iedereen – arm en rijk, man en vrouw – stemmen. Sindsdien zijn er veel krachtige vrouwen geweest die onze parlementaire geschiedenis klank en kleur hebben gegeven.

Als ik 's ochtends de Kamer in loop en in de Statenpassage die rij witte bustes van belangrijke mannelijke staatslieden, schrijvers, dichters en wetenschappers zie, denk ik: daar past nog wel een vrouw tussen!

Ten tweede was 2017 een verkiezingsjaar.

Op 15 maart gingen ruim tien en een half miljoen mensen naar de stembus.

Daarmee kwam het opkomstpercentage op 81,9%.

Het hoogste percentage sinds 1986.

Blijkbaar voelen burgers zich betrokken bij de politiek.

2

Maar democratie is méér dan eens per vier jaar naar de stembus gaan.

Er zijn meer manieren om je stem te laten horen.

Er is bijvoorbeeld, zoals ik net heb gezegd, het burgerinitiatief.

Dat werd in mei 2006 ingevoerd.

Iedere kiesgerechtigde kan, als hij of zij 40.000 handtekeningen weet te verzamelen, een voorstel indienen om een onderwerp op de agenda van de Tweede Kamer te plaatsen.

Zo kan de burger invloed uitoefenen op waar we in de Kamer over praten.

Daarnaast luisteren Kamerleden dag in, dag uit naar alle mogelijke betrokkenen en deskundigen.

Filosoof en oud-WRR-lid Gerard de Vries noemde het Kamerlidmaatschap ooit een ambacht.

Het vraagt om zitvlees, zelfbeheersing en analytisch vermogen.

Het kost veel tijd en energie om uiteenlopende inzichten, belangen en overtuigingen in het vizier te krijgen, tegen elkaar af te wegen en om te smeden tot visies en besluiten die op een breed draagvlak kunnen rekenen.

Want dat is hoe wij in Nederland politiek bedrijven.

In Nederland hebben we van oudsher een vrij ingetogen overlegcultuur.

Die gaat terug tot de eerste vergadering van de Staten-Generaal in 1588 in de Trêveszaal, waar de fysieke opstelling – iedereen zat aan één tafel – ervoor zorgde dat afgevaardigden niet met elkaar debatteerden, maar echt met elkaar in overleg traden en naar consensus zochten.

Mensen hebben daar vertrouwen in.

Dat blijkt uit een onderzoek van het Sociaal en Cultureel Planbureau uit 2015.

Ze zijn blij met onze democratie,
met het feit dat we vrije verkiezingen hebben,
dat ze zich vertegenwoordigd zien in het parlement en
dat ze kunnen terugvallen op onafhankelijke rechtspraak.

We hebben vertrouwen in instituties die de agendering van problemen en debat mogelijk maken.

Die de zorgvuldigheid van besluitvorming vergroten en die machtsmisbruik tegengaan.

3

Een paradox waar we al een paar jaar mee te maken hebben, is dat burgers minder vertrouwen hebben in de mensen die die instituties vertegenwoordigen.

Nadat kiezers hun stem hebben uitgebracht rijst de vraag:
wat verwachten we precies van onze volksvertegenwoordigers?

In het jaarboek lees je dat dat een blijvend punt van discussie is.

Zijn volksvertegenwoordigers uitvoerders van de wil van het volk, of hebben ze een eigen mandaat?

In zijn bijdrage aan dit jaarboek zegt Mart Rutjes dat de meeste Kamerleden vinden dat zij een zekere mate van onafhankelijkheid hebben.

“Slechts een vijfde van de Kamerleden vindt dat de mening van de kiezers altijd moet worden gevolgd”, schrijft hij.

“De grootste groep parlementariërs ziet zichzelf als een professional die namens een heterogene bevolking politieke besluiten neemt, niet als direct doorgeefluik van de algemene volkswil.” [Einde citaat]

Toen ik dat las, moest ik denken aan de laatste nieuwjaarstoespraak van Eberhard van der Laan.

Ik was daar erg van onder de indruk.

Wat hij zei, is dat we meer oog moeten hebben voor de zwijgende of, zoals hij het zelf liever noemde, de constructieve meerderheid.

Het gaat goed met Nederland.

Mensen zijn gelukkig, geschoold, verdienen doorgaans meer dan in de rest van de wereld.

Voor mensen die het op eigen kracht niet redden is er een vangnet, en we kunnen bouwen op goede gezondheidszorg.

Een belangrijke reden dat het zo goed gaat is dat onze samenleving voor het grootste deel bestaat uit eerlijke, redelijke mensen.

“Mensen”, zo zei Van der Laan in zijn speech, “die netjes belasting betalen en goed zorgen voor hun kinderen en ouders.

Die aardig zijn voor hun collega’s en hun burens, en hulpvaardig als dat nodig is.

Deze negentig of misschien wel vijfennegentig procent van de Nederlanders noemen we wel de zwijgende meerderheid.”

Zwijgend, omdat ze niet de behoefte voelen om zich te roeren in het publieke debat, en daarom vaak worden overstemd door lawaaimakers op Twitter of Facebook.

Dat zijn vaak maar enkelingen, die de indruk willen wekken dat zij een enorme groep vertegenwoordigen.

Zij geven het idee dat alleen hún keuze de juiste keuze is.

Als volksvertegenwoordiger luister je natuurlijk naar je kiezers, maar het succes van de Nederlandse polderdemocratie ligt in het zorgvuldig afwegen van verschillende belangen en standpunten.

Het debat is de kern van onze democratie.

Daar geloof ik in.

Als je het hebt over 'het volk spreekt', het thema van vandaag, mogen we niet vergeten dat het volk niet alleen bestaat uit de mensen die hard roepen.

Zoals Eberhard van der Laan al zei, moeten we als volksvertegenwoordigers ook oog hebben voor – en ons oor te luister leggen bij – de mensen die je doorgaans níet hoort.

Tot slot.

Het is belangrijk om te constateren dat ons systeem is gebaseerd op compromissen sluiten.

Als je het beleid wil veranderen, ontkom je daar niet aan.

Op die manier hoort de burger zijn mening misschien niet één-op-één terug, maar is zijn stem wél onderdeel van de politieke besluitvorming.

Het is aan ons als volksvertegenwoordigers om dat steeds opnieuw uit te leggen.

Namens de Tweede Kamer wil ik de auteurs en natuurlijk ook het bestuur van het Centrum voor Parlementaire Geschiedenis hartelijk bedanken voor dit jaarboek.

Het is opnieuw een prachtig naslagwerk geworden, met een verzameling van alle belangrijke gebeurtenissen van 2017.

Een bijzonder jaar,

een verkiezingsjaar,

een jaar waarin de burger zich heeft kunnen uitspreken.

Ik zal er persoonlijk voor zorgen dat het boek een mooie plek in onze bibliotheek krijgt.